

Pedagógiai publicisztika

Csányi Vilmos

Szegény iskola! Szegény család!

A világon mindenféle problémák adódnak az oktatással, bármelyik korosztályról legyen is szó. Ennek valószínűleg az az oka, hogy az oktatási rendszerek alapszerkezete az elmúlt száz-százötven évben úgyszólván semmit sem változott, miközben a társadalom, az iskola közege és a család, az iskola partnere, teljesen más lett.

Tetézi a bajt, hogy azokat az ismereteket, amelyek segítségével a problémák legalább megérthetőek lennének, a társadalmak általában figyelembe sem veszik. Ilyen kicsi országban, mint a miénk, ahol éppen nagy társadalmi változások zajlanak, könnyen lehetne a kérdések megoldására alkalmas helyzetet teremteni, ha a politikusokat kulturálisan örökölt primitív hiedelmek ebben nem akadályoznák meg.

Az emberré válás leglényegesebb tényezője az volt, hogy az egyszerű szerkezetű, minimális együttműködésű csoportok helyett az ember közösségben él, és az egyedek közötti versengés nagyobb része átalakult a közösségek vetélkedésévé. Lényeges része volt a közösség kialakulásának, hogy az emberi személyiség nem csupán a genetikai faktorok és néhány egyszerű környezeti tényező egymásra hatásából alakul ki, mint az állati, hanem a személyiség a közösséggel való folyamatos kölcsönhatásban formálódik, és kialakulásában a kultúrának van döntő szerepe. A legfontosabb közösség számunkra a család, legalábbis ez volt sok ezer éven keresztül. A családot nemcsak az apa, az anya és egy vagy két gyerek alkotta, hanem az egész rokonság; egymás közelében voltak, együttműködtek, egymással folyamatosan kommunikáltak, tradícióik voltak, rítusaik, erkölcsük. A modern világban ez megváltozott, a család átmeneti létforma, amelynek közösségi élete sokszor csak az utódoknak a megfelelő nevelői intézménybe: óvodába, iskolába történő precíz beadásából és a záróra előtti kivételéből áll, nem számítván a napi négy-öt órányi közös televízió-nézést.

A megoldhatatlan feladatok elé állított iskolából kijövő, rosszul szocializált, hiányos ismeretű, érzelmileg bizonytalan, kevéssé erkölcsös gyerekekből is lesznek felnőttek, sőt egy részük éppen az oktatásban helyezkedik el. Gondolhatják az eredményt.

Amikor a család még közösség volt, de a munkafolyamatok egyre fokozódó elkülönülése már nem tette lehetővé, hogy a család fiatalabb tagjai az életükhöz szükséges ismereteket a családdal együtt, közösen szerezzék meg, feltalálták az iskolát. Az iskolában valaki, egy idősebb, domináns személyiség, megtanított harminc-negyven gyereket írni, olvasni meg egyszerűbb számtani feladatokat megoldani. Ez nagyon praktikus megoldásnak tetszett, és gyorsan mindenféle iskolák alakultak, amelyek már akár egész tudományokat is képesek voltak nebulóik fejébe tölteni. Ekkor még nem voltak különösebb problémák az iskolával, mert a család belső közösségi tekintélye, hogy tagjai az élet legtöbb problémájára bevált megoldásokat ismertek és azokat készséggel adták át a fiatalabbaknak, még jól működött. A családnak kulturális dominanciája volt a felnövekvő egyén fölött, ennek minden előnyével és hátrányával. A szocializáció hosszú folyamata alatt az emberi személyiség olyan szerkezetű lett, amely általában nem került ellentétbe a családi közösséggel.

A mai család ritkán közösség, ha az, akkor nagyon kicsi méretű, és ha legalább ez megvan, akkor a tagjai sokszor nem igazán kötődnek közös hiedelmekhez, tradíciókhoz, erkölcsi elvekhez. Ezért a mai család beadja gyermekét valamelyik iskolába, mint ruhatárba a kabátot, és elvárja, hogy ott minden szépre, jóra, hasznosra és erkölcsösre megtanítsák. A mai család hevesen csóválja a fejét, amikor kiderül, hogy a gyereke nem tanul, drogozik, és furcsa szokásokat alakít ki. Mit csinál az az iskola?

Sajnos a kulturális dominancia hiánya miatt a legtöbb iskola nem képes valódi közösséggé alakulni, és pótolni a családi szocializációt. Az iskola még mindig azt hiszi, hogy egy közösséggel, tradíciókkal, erkölccsel jól ellátott helyről kapott néhány órára gyereket, akit majd minden szépre, jóra megtanít, csak figyeljen, legyen nagyon jó, és akarjon sokat tudni. Szegény iskola! Szegény család! Tanulás-élettani tudnivaló, hogy az ember gyereke, éppen úgy, mint a majmok gyerekei, nagyon sok közöttük a hasonlóság, csak domináns személyektől hajlandó tanulni. Ennek sok evolúciós értelme volt, mert a domináns személyiségek már vitték valamire az életben, tehát tőlük főleg jó dolgokat lehetett tanulni, az a kis szemüveges, tesze-tosza majmocska pedig saját maga is inkább támogatásra szorulna, nemhogy tőle lehetne valami hasznosat elsajátítani.

A majmoknál egyszerű a dominancia kérdése, az erősebb és furdangosabb egyedek dominánsak. Az emberi rangsor, a katonai szervezeteket leszámítva, sokkal szelídebb, és a rangsor egyes pozíciói szorosan kötődnek a közösséghez, a kultúrához, hiszen a domináns személyiségek kultúrát közvetítenek a generációk között. A régi nagycsaládban az időseknek teljes volt a kulturális dominanciájuk, mert hosszú életük, sok tapasztalatuk, ismeretük ezt vitathatatlanra tette. Amikor a családok az iskolára fanyalodtak, akkor sem volt sok probléma, mert amíg egyszerű ismeretekről, a betűk és a számok rejtelmeiről volt csak szó, egy szigorú tanító úr és a nádpálcája

kielégítette a kulturális dominancia kritériumait. Amikor pedig az iskolának összetettebb tudnivalót kellett alkalmaznia, akkor jól megfizette tanárait, olyan életformát tett számukra lehetővé, hogy legyen alkalmuk és anyagi lehetőségük olyan szakmai ismeretek birtokába jutni, amelyek kulturális dominanciájukat biztosítják.

A komoly problémák most attól vannak, hogy a "család" már nemcsak tudás átadását kéri az iskolától, hanem nevelést, szocializációt, érzelmi biztonságot, erkölcsöket - csupa olyan dolgot, amelyekhez régen a gyerek a családban jutott hozzá. Erre az iskola nincsen felkészülve, és még világosan el se magyarázták neki, hogy megváltozott a szerepköre.

Súlyosbítja a helyzetet, hogy a megoldhatatlan feladatok elé állított iskolából kijövő, rosszul szocializált, hiányos ismeretű, érzelmileg bizonytalan, kevéssé erkölcsös gyerekekből is lesznek felnőttek, sőt egy részük éppen az oktatásban helyezkedik el. Gondolhatják az eredményt.

Az eredmény, hogy egyre többen gondolják azt, hogy az iskolának nincsen szüksége sok támogatásra, hiszen feladata csupán annyi, hogy őrizze a gyerekeket néhány évig, azután majd megtanulnak mindent az életben.

A politikusok segíthetnének, ha felismernék, hogy az iskola csak akkor tudja feladatait maradéktalanul ellátni, ha képes kulturális dominanciát kifejleszteni. Ha tanárai megbecsült, jól fizetett, legalább az orvosi kaszttal azonos szinten élő, nagy szaktudású emberek, akik anyagilag is megengedhetik maguknak a nagy könyvtárat, a jó számítógépet, a nyelvek tanulását, a nagy utazásokat. Ha ilyen lenne a tanárok helyzete, akkor a legkiválóbb fiatalok mennének tanárnak, mert ez sikerpálya lenne, érdemes. Ma ügyvédnek, bankárnak, médiaszereplőnek érdemes menni, aki tanárságra adja a fejét, azzal már eleve valami baj van. Sajnos és nagyon sajnós, hogy a politika képtelen generációnyi időtávlatokban gondolkodni és működni. A költségvetésben először kéne egy vastag szeletet az oktatásnak juttatni, hiszen ez határozza majd meg, hogy húsz év múlva milyen felnőttjeink lesznek, és a maradékot kéne a többi kérelmező között szétosztani.

Vannak ám csodák! Vagy húsz évvel ezelőtt a finn gazdaság valamiért lelassult, a közgazdászok számára is érthetetlen gazdasági problémák adódtak. Ekkor a finn parlament harminc százalékkal megemelte az oktatási tárca költségvetését, mondván, akármilyen is a megoldás, az oktatásnak bizonyosan lesz benne szerepe, és azt a pénzt előre oda kell adni.

Mindig irigykedem a finnek parlamentjére.

Népszabadság • Csányi Vilmos • 2005. április 2.

Beszélgetés a szexualitásról - Lévai Katalin interjúja Hadas Miklóssal és Madarász Imrével

2003-09-01 17:34:34 |

Forrás: Esély 2002/2, Interjú

Lévai Katalin: Szinte egy időben jelent meg Hadas Miklós: Szex és forradalom és Madarász Imre: Az érzékek irodalma című könyve. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy mindkét könyvet én mutattam be, és a közönség érdeklődéséből és reakcióiból úgy ítélem meg, hogy szép sikerre számíthatok. Anélkül, hogy a két művet bármilyen értelemben összemossám, úgy érzem, mindkettő fontos közös sajátja, hogy kultúrává kívánja tenni az erotikáról és a szexualitásról szóló beszédet. Mindketten azt kutatjátok és elemzitek, hogyan lehet a szexualitásról szépirodalmi, illetve bölcséleti szinten írni, milyen kapcsolatban áll egymással a magas művészet és a pornográfia.

Madarász Imre: Az emberek többségének a tudatában a szexualitás és a kultúra szemben áll egymással, mintegy antitézisként jelentkeznek. Ráadásul a szexualitást gyakran valami "csúnya" testiséggel azonosítják, ezért nem is beszélnek szépen róla. Márpedig nekem meggyőződésem, hogy ha az emberek nem tudnak szépen beszélni a szexualitásról, akkor nem tudják szépen megélni sem azt. Amit az ember tabukkal körülbástyáz, lefed és betakar, azt nem képes felszabadultan megélni. A magyar nyelv a szexualitásról vagy latinul értekezik, amit senki sem

ért, vagy aranyos, népi kifejezésekkel, hasonlatokkal írja körül. Erre a hamis nyelviségre azután rászabadult a pornó alpári nyelvzete, és az amerikanizáció, ami sokkolja az embereket, akik ebbe az alpári nyelvi regiszterbe nem akarnak lemenni. Ezért gondolom, hogy fontos az a törekvés, hogy a szexualitásról szóló beszédet kultúrává tegyünk.

Lévai Katalin: Nagyon hiányzik Magyarországon egy Hite-ríport. Shere Hite a hetvenes években kezdett el felméréseket készíteni az emberek szexuális életéről és szokásairól, és példája nyomán sok európai országban azóta is folyamatosan készülnek hasonló vizsgálatok. Nálunk ennek nyoma sincs. Prúd-e a magyar társadalom, és még mindig tabunak tekinti a szexualitást, vagy valami más lehet ennek az oka?

Hadas Miklós: Ez bizonyára összefügg azzal, hogy a társadalmi nemekkel kapcsolatos kérdések is mennyire töredékesen vannak jelen Magyarországon. Ez valamennyire rendszerspecifikus kérdés, hiszen minden rendszerben más lehetőségei nyílnak a társadalomtudománynak. Most – és mi is ennek vagyunk ékes tanúbizonyságai – a szexualitással kapcsolatos írott beszéd és élőbeszéd terén fontos változásokat vélek érzékelni Magyarországon. Sokkal gyorsabban gyűrűznek be bizonyos jelenségek, mint ahogyan azt korábban feltételeztem. És Imréhez kapcsolódóan arról is beszélni szeretnék, hogyan jelenik meg az úgynevezett magas irodalomban a szex. Nem tudom, kezetekbe került-e úgy kb. három évvel ezelőtt a Nappali Háznak az úgynevezett szex-száma, amiben a magyar irodalom krémjét olyan novellák megírására kérték fel, amelyekben kifejezetten nemi aktusokról szólnak. Esterházy Péter, Parti-Nagy Lajos, Forgács Zsuzsa, Szabó Ildikó, a filmrendező és többen mások írtak meg egy nemi aktust. Parti-Nagy Lajos novellája szerintem egészen zseniális abban, hogyan lehet megjeleníteni a szexualitást. Tehát bejön legitim témaként a magas irodalomba ez a téma, és ettől kezdve nem mondhatják a kanonikus diskurzus képviselői, hogy a szexualitás ki van rekesztve. Vagy Nadas Péter könyvére is utalhatok, az Égi és földi szerelemről címűre, amely a kilencvenes évek közepén jelent meg, és többek között azt is érinti, hogyan tudunk beszélni a szexualitásról, mik a nyelvi lehetőségek, vagy hogy mondjuk mi a káromkodás funkciója...

Lévai Katalin: Legújabbban a Tiszántúli Emanuelle-re utalhatnánk. Mégis, én úgy látom, hogy a társadalomtudományban a szexualitást illetően egyetlen uralkodó diskurzus létezik, amely Foucault hatalomról szóló elmélete nyomán alakult ki, és egy súlyosan leegyszerűsítő képet mutat a nemek kapcsolatáról.

Madarász Imre: Valóban sokkal szerencsésebb lenne, ha a szexualitásról sokféleképpen beszélhünk. Magyarországon 1989-ben megszűnt a cenzúra, ami minden téren felszabadította a kommunikációs lehetőségeket, és ez nagyon üdvözlendő. Nálunk nem volt hagyománya a szexualitásról szóló nyílt beszédnek, sokáig csak két szélsőség létezett: egyfelől az a meggyőződés, hogy a szexualitás a trágársághoz, mint valami alantashoz kötődik, másfelől viszont a magas irodalmunk, a kanonizált irodalmunk szemérmes volt, és inkább hallgatott a témáról. A tudomány, néhány kivételtől eltekintve, úgyszintén. Ez jól látszik, ha összehasonlítjuk a nyugat-európai könyvkiadást és a magyart. A magyar közönség a rendszerváltás évében szembesült először olyan igényes és művészi alkotások sorával – legyen az film, irodalom vagy tudományos mű –, amelyben egyáltalán foglalkoztak a nemiséggel. A problémát az jelentette, hogy ez nagyon váratlanul és nagyon gyorsan érte a magyar társadalmat. Igaz, hogy rangos írók ma már írnak a szexualitásról, de a magyar társadalom bizonyos generációi, elsősorban az idősek, sokkhatásként élik meg azt a nyelvi kifejezőmódot, amit használnak.

Lévai Katalin: A női szexualitás kifejezőmódjait szinte egyáltalán nem, vagy csak nagyon gyéren fedezhetjük fel a mai itthoni irodalmi és a tudományos művekben. A nők vagy hallgatnak, vagy férfinyelven szólnak a saját szexualitásukról. Nem született meg az a nyelv, amin a nők a saját élményeiket, tapasztalataikat elmesélhetik. Japánban például létezik külön női nyelv, külön női irodalom, és léteznek olyan irodalmi műhelyek, amelyek kifejezetten segítik azt, hogy a nők megtalálják a saját hangjukat. Az irodalmi műhelyek, amelyekben a nők beszélgetnek, nemcsak közösségeket teremtenek, hanem egy új irodalmi nyelvet is.

Madarász Imre: Nálunk a női író, a női beszélő valószínűleg nehezebb helyzetben van abban a tekintetben, hogyan mondhasson ki bizonyos szavakat, mert nőtől kevésbé fogadják el azokat a szokásos nyelvi fordulatokat, amelyeket a férfírók szabadon használnak. A nőkben valószínűleg inkább kiépül az öncenzúra a szexualitásról szóló nyilvános beszédet illetően. De személyes tapasztalataim azt mutatják, hogy bizonyos intimitás jegyében sokkal könnyebben és sokkal szebben lehet a nőkkel erotikáról beszélni, mint a férfiakkal. Az európai erotikus lírát is nő teremtette meg: Sappho. Az újkorban ugyancsak nők, a kurtizán költőnők szóaltatták meg először a női erotika és a női érzelmek hangjait. A nők mindig ott voltak az erotika és a szerelmi élmény megfogalmazásában, de a polgári társadalmakban ez a folytonosság megszakadt, és valóban a férfihang lett domináns.

Hadas Miklós: Az is érdekes, hogy nálunk az értelmiségi férfi közegekben is a csúnya nyelv dívik, nem alakult ki egy kifinomult, a népnyelvtől eltérő diskurzus a férfiak között. A férfiak közötti tabutémák között a szexualitás is szerepel, annak ellenére, hogy kocsmai szinten a férfiak kibeszélik a nőket, és kibeszélnék bizonyos dolgokat, de ez nagyon redukált dimenziója a szexualitásnak. A férfiak körében tulajdonképpen tényközlés folyik, események elbeszélése.

Nem tudom, olvastátok-e Anthony Giddensnek Az intimitás átalakulása című munkáját. Ott hivatkozik egy felmérésre, amely angolszász országokban készült, a nyolcvanas–kilencvenes évek fordulóján. Azt vizsgálták, hogyan beszélnek az emberek nem-specifikusan a szexualitásról, az érzelmekről és a szeretetről. Az derült ki, hogy az angolszász kultúrában a nők azok, akik nagyságrendekkel árnyaltabban beszélnek a szexualitásról, mint a férfiak. Egy érzelem vagy egy fizikai kapcsolat leírása a nők részéről sokkal szofisztikáltabb, mint egy férfi részéről. Giddens interpretációja szerint a nők voltak abban a helyzetben a társadalmi munkamegosztás során, hogy az érzelmi szféra és az ezzel kapcsolatos diskurzus a feladatukká vált. A férfiak a 19. századig nem tudtak megnyilvánulni a testiségről, az érzelmekről és a szexualitásról. Te a Hite-riporttal kezdted, és szeretnék most ehhez visszatérni, mert éppen most tudtam meg, hogy Hite most fog kiadni egy új riportkönyvet, amely a férfiakról szól, és ezeket a kérdéseket feszegeti, amikről itt most beszélünk. Mivel Magyarországon messze nem volt meg sem az irodalomban, sem a társadalomtudományban az, ami például a brit irodalomban Virginia Wolffal kezdődően már a 20. század elején, majd később a feminista mozgalmakban is megvolt, nem csodálkozhatunk, hogy ilyen töredékes és suta a szexualitással kapcsolatos társadalmi diskurzus.

Madarász Imre: És tegyük rögtön hozzá, hogy ami volt is a magyar irodalomban, azt az iskolai tanításban, a tudományos kutatásokban nem nagyon vették észre. Mindig azt tanultuk, hogy Krúdy az idő múlásáról, Móricz Zsigmond a feszülő osztályindulatokról és az agrárproblémákról, Kosztolányi a melankóliáról ír, holott ezeknek az íróknak minden művében izzik az erotika. A magyar irodalom ebből a szempontból újraolvasva valószínűleg tartogat még meglepetéseket.

Lévai Katalin: Térjünk át a magas irodalomról a tömegkultúrára, amivel nap mint nap szembetaláljuk magunkat. A magazinokra, tv-filmekre, reklámokra, hirdetésekre gondolok, amelyek végképp leegyszerűsített képeket sugallnak a nők és a férfiak közötti viszonyrendszerrel. A tömegkultúra képei beszorítják a nőket a háziasszony, a jól ápolat feleség vagy a szexis modell szerepkörébe, a férfit pedig az üzlet és a munka világába. Ha igaz, amit mondotok, hogy a nők szexualitásról szóló beszédmódja, gondolkodása szofisztikáltabb, mint a férfiaké, akkor vajon miért nem lázadnak ezek ellen a sztereotípiák ellen? Miért fogadják el, hogy sematikus képekben látják viszont magukat, amelyek ráadásul gyakran megalázóak is?

Hadas Miklós: Erre szokás mondani, hogy a nő önmagára vonatkozóan is többé-kevésbé elfogadja azt a világgépet és társadalomképet, amelyet egy férfiuralmú világban a férfiak alakítottak ki. Nem is jut eszébe, hogy ezzel szemben valamiféle radikális ellenmozgalmat hozhatna létre, viszont a saját intim szférájában ő az, aki lehet rafináltabb, kifinomultabb.

Madarász Imre: Én úgy látom, hogy a tömegkultúra bizonyos szegmenseiben uralkodóvá vált egy eldurvult macsószemlélet, amely nemritkán alpári nyelvezettel párosul. A külföldi szex- és pornófilmeket olyan alpári hangneműre szinkronizálják, hogy ezek taszítják a nőket, akik így el sem gondolkodnak azon, milyen lehetne az erotikus vagy szexuális ábrázolás, amit ők is szívesen megnéznének. Azt sem felejthetjük el, hogy a legtöbb erotikus ábrázolásnak még mindig a férfiszemmel láttatott nők a szereplői.

Hadas Miklós: A népi, férfi szexualitás nőekkel kapcsolatos képzetei egészen vad és szélsőséges formában, a legnyersebb nyelvi köntösben jelentkeznek például Gangstaa Zolee zenéjében, különösen a rapben. És ezen sem háborodnak fel a nők, legalábbis nem adják tanújelét felháborodásuknak.

Madarász Imre: De kérdezhetnénk azt is, hogy vajon miért nem lázadnak fel a nők a szőkenő-viccek ellen? Hogyan lehetséges, hogy a legnézettebb tv-műsorokban, például a Heti hetesben a legalpárabb vicceket sütik el hétről hétre, és senki nem tiltakozik ezek ellen? Miért lehet azt sugallni, hogy a nő mindig buta, mindig kiszolgáltatott, mindig csak befogadó, a szó minden értelmében, és soha nem kezdeményező? A filmekben ábrázolt szexualitás elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a férfi kukkoló élvezkedjék. Ez szerintem a nők prostituálásának egyik megnyilvánulási formája.

Hadas Miklós: Fábry Sándor például behívja a műsorába Kőbán Rita olimpiai bajnokot, és elképesztő szexista módon a mellére tesz megjegyzéseket. Kőbán Rita pedig mosolyog, elfogadja, mert nincs rá eszköze, nem tudja, hogyan védje ki a műsorvezető viselkedését. Egy ilyen humoristát egy angolszász országban örökre letiltanának minden televízióból. Itthon pedig a nők elfogadják, hogy nyilvánosság előtt így bánnak velük, és mosolyogva eltűrik.

Lévai Katalin: Számtalan példáját ismerjük a hétköznapi szexizmusnak, ami gyakran humornak álcázva jelentkezik, de mindig a nők rovására. Talán éppen a humoros álca miatt nehéz védekezni vele szemben. Amikor mosoly kíséretében érkezik egy sértés, eltart egy ideig, míg az ember felismeri a valódi szándékot. Gyakran egyébként a férfiak nem is akarják megsérteni a nőket, csak egyszerűen alkalmazzák azokat a sematikus nyelvi fordulatokat, képeket és metaforákat, amelyek a rendelkezésükre állnak, vagy ahogyan használják például a női szépséget a legkülönbözőbb áruk marketingjében.

Madarász Imre: Ma a legkülönbözőbb termékeket az autótól a macskatápszerig csak és kizárólag a női szépséggel akarják eladni. Teljesen funkciótlannak mindennek alárendelik a női szépséget, amitől az inflálódik.

Lévai Katalin: Ráadásul a női szépséget egyetlen formában fogadják el, a hagyományos megjelenítésben. A jópofa, humoros, egyéni, nem hagyományos értelemben szép nő Magyarországon nem jelenik meg sem a marketingben, sem a tömegkultúra különböző szegmenseiben, szemben például Nyugat-Európával, ahol annyiféle arcot lát az ember. Nagyon kevés szerepet engednek meg a nőknek a hazai reklámokban, tulajdonképpen csak a konzervatív szerepek elfogadottak. Ez számomra a női szabadság korlátozásának kérdésévé veti fel, hiszen a reklámokban az általános társadalmi közfelfogás tükröződik.

Hadas Miklós: A paletta azért színesedik, gondoljunk csak Anettkára, aki szexuális önvalomásokat provokál ki a férfiaktól, ami önmagában ebből a nézőpontból pozitív folyamatként is értelmezhető. Vagy említhetem a Leggyengébb láncszem háziasszonyát, Máté Krisztát, aki ugyan egy klasszikus női szerepben, a boszorkány szerepében tűnik fel, de hatalma van a férfiak felett, elküldheti őket, uralkodhat felettük stb.

Madarász Imre: Ennek azonban lehet egy olyan hátulütője, hogy ezzel megerősíti azt a sztereotípiát, hogy ha egy nő hatalmi helyzetbe kerül, akkor eleve nem lehet más, mint boszorkány. Visszahozza a gonosz nevelőnő, a gonosz és frusztrált tanárnő képét, aki csak azért veri virgáccsal a lányokat, mert gyűlöli a szép és fiatal nőket. Ez jelentheti a férfiak öngazolását is.

Lévai Katalin: Új jelenségekként említette Miklós a két tv-sztárt. Új jelenséget véltek-e felfedezni a magyarországi prostitúció kérdésében is? Újabban meglehetősen éles viták lángholtak fel a zónakérdést illetően, és az ENSZ-egyezmény esetleges felmondásával kapcsolatban is.

Madarász Imre: Ami ma Magyarországon van, az senkinek nem jó. Egyrészt nők kerültek olyan kiszolgáltatott helyzetbe, ami valóban rabszolgaságnak minősíthető – az utcákon, a kocsisorokon, az autósztádák mellett ácsorgó lányokról beszélek –, másrészt pedig milliárdos üzletről van szó, ami után semmiféle adót nem fizetnek. Eddig egyetlen elfogadható példát láttam, Hollandiát, amely azon kevés országok közé tartozik, amely nem fogadta el az ENSZ-egyezményt. Nekem úgy tűnt – persze lehet, hogy felületes ismeretek alapján –, hogy ott a lányok nem kiszolgáltatottak, valóban a saját maguk urai, és ami szintén nem elhanyagolható szempont, az állam is profitált valamit.

Magyarország a rendszerváltás után prostitúció- és pornónagyhatalom lett, miközben egyik terület sem megfelelően szabályozott, és semmilyen pornó nem esik korlátozás alá; és szinte ugyanez vonatkozik a prostitúcióra, amely ex lex állapotban van.

Hadas Miklós: Magyarországon a Szabó Ervin Könyvtárban vagy a Festetics-kastélyban is lehet pornófilmet forgatni, mert semmi nem tiltja. Én is olvastam arról, hogy a világ pornófilm-termelésében Magyarország nagyhatalommá vált. A prostitúcióról én is azt gondolom, hogy kontrollált, áttekinthető, legális módon végezhető tevékenységgé kéne tenni, éppen annak érdekében, hogy csökkentsék a prostituált kiszolgáltatottságát az őket futtató stricikkel szemben, másrészt pedig a törvénytelen állapot kiküszöbölésére és a prostituáltakkal szemben elnyomóként fellépő állammal szemben. Alapelvként mondom, hogy a legitimitás irányába kellene elmozdulni. Azon a prudérián, amely a prostitúcióval szemben nemcsak a közvéleményt, hanem a törvényalkotókat is jellemzi, át kellene lépni. Az átláthatóság egyáltalán nincs biztosítva, hiszen tudjuk, hogy a maffia, az állam és a strici is leveszi a sápot, és a nő éppen azáltal válik kiszolgáltatottá és áldozattá, hogy rajta többen is élősködnek.

Szerkezeti párhuzamot látok a drogfogyasztással és a prostitúcióval szemben alkalmazott hazai törvénykezési gyakorlat között, mivel a drogfogyasztást is úgy próbálják büntetni, hogy elnyomó módon lépnek föl akár az egyszeri használóval szemben is. Ráadásul teljesen megalapozatlanul azt is föltételezik, hogy a drogfogyasztás legenyhébb formája is súlyos deviancia, mely visszafordíthatatlanul és egyenesen függőséghez vezet. A kriminalizációra hajló szemlélet, mely a transzparencia hiányával párosul, mind a prostitúció- mind pedig a drogpolitikában komoly korlát. A holland gyakorlat számomra éppen átláthatósága, az individuális döntést és

felelősséget előtérbe állító irányultsága, pedagógiai szemlélete, valamint az önkormányzati és állami segítő hálókat kialakító, szociális munkásokat bevonó intézményrendszere miatt sokkal elfogadhatóbbnak tűnik.

Madarász Imre: A drogpolitikában elfoglalt liberális álláspontodat nem osztom. Én a két gyakorlatot erősen kettéválasztanám. Arról természetesen lehet vitatkozni, hogy milyen mértékben van valakinek joga önmagára nézve kárt okoznia, és fel lehet tenni kérdéseket akkor a dohányzásról vagy az egészségtelen életmódról is. A drogpolitikában a törvényhozót annyiban védem, hogy azzal, hogy üldözi a drogfogyasztást, az első lépésben akarja meggátolni és megóvni a fiatalt. Szerintem a drogfogyasztással kapcsolatos politika kevésbé prűd, és stílszerűen szólva kevésbé impotens, mint a prostitúció-politika. Egészében véve üdvözlém, ha végre mélyebb elemzések tárnak fel a korábban tabunak számító területeket, mert ez mindannyiunk érdeke lenne. Azt hiszem, ma már a társadalmunk eléggé felnőtt ahhoz, hogy képes legyen őszintén szembe nézni sok kényes kérdéssel, még akkor is, ha ez nem mindig kellemes feladat.

Kapcsolódó cikkek

- Ahogy az állam viselkedik, úgy fog viselkedni a társadalom is
 - Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsmannal Gyulavári Tamás beszélget
 - Feminizmustörténet – III. Erőszak a szépség és a szexualitás nevében
 - Testi sérültek szexualitása
 - Nők a szexualitásukról - "Hogy ki hazudik, az hatalmi kérdés"
 - A pedagógus személye a nemi életre nevelésben
- [További kapcsolódó cikkek]

Mérő László: Matek, torna, memoriter

Akinek van szeme a matematikai látásra, az általában úgy emlékszik vissza az iskolai matematikaórákra, mint folyamatos, masszív unatkozásra. Akinek nincs erre szeme, az úgy, mint folyamatos, reménytelen frusztrációra. Még ha sikerült is megtanulnia a tananyagot és az egyik példa mintájára megoldani a másikat, akkor is egy permanens "nem értem" élmény maradt meg benne. A matematikától pedig egy életen át távol tartja magát, amennyire csak lehet.

Aki jó mozgású gyereknek született, annak az iskolai testnevelésórákról vannak hasonló emlékei: hosszan kellett végeznie egyszerű, unalmas gyakorlatokat, amelyek fárasztanak, de nem edzenek. Akinek viszont ezek a gyakorlatok nehézséget okoztak, az még ha megtanult is egy-két tornaelemet, végig azt érezte, hogy "nekem ez nem megy". Ha ennek ellenére rákapott egy sportágra vagy a táncra, vagy valami más olyan testmozgásra, ami örömet okozott neki, akkor sem talált sok közöset a megkedvelt mozgásforma és a testnevelési órák anyaga között. Ha pedig valaki 30-40 évesen úgy érzi, kicsit elpuhult, és valamit mozognia kellene, a legrosszabb, amit tehet, ha iskolai tornaórai emlékeit veszi elő. Ezzel súlyos sérüléseknek teszi ki magát.

Ennek ellenére ez a két tantárgy makacsul ellenáll minden komolyabb reformkísérletnek, nemcsak nálunk, hanem mindenütt a világon. Jó okkal. Noha a kirakatban mutogatott céljukat (a logikus gondolkodás megtanítása, illetve a mozgáskultúra alapjainak elsajátítása) csak nagyon mérsékelten érik el, van valami igen fontos egyéb szerepük a nevelési folyamatban. Ezek a tárgyak a legtöbb diák számára életre szóló szorongás- és frusztrációélményt

nyújtanak, és ennek megadása az iskola egyik legfontosabb feladata lehet a társadalmi életre nevelésben, a szocializációban.

A matek és a torna az a két tárgy, ahol a hibás gondolatmenet, illetve a hibás mozdulatsor a legegyszerűbben érhető tetten és bizonyítható rá az elkövetőjére. Ezekben a tárgyakban érvényesíthető a legjobban a tekintélyelv: *van* helyes gondolatmenet, helyes mozdulatsor, és sok tanulással, gyakorlással valamennyit te is elsajátíthatsz belőlük. Ami pedig igazán frusztráló mindebben: hiába tanulsz akármennyit, vannak emberek, akiknek ugyanez könnyedén, szinte tanulás nélkül is jobban megy. Ezeken az órákon tanulja meg a legjobban a diák, hogy hová helyezze el magát a világban, ahol szép számmal vannak nála okosabbak, ügyesebbek, rátermettebbek.

A matektanár a legtöbb iskolában valójában szellemi tornatanár. Feladata, szerepe a nevelési folyamatban sokkal inkább a szocializáció, mint egy tudomány alapjainak a megtanítása - mint ahogy a tornatanár feladata sem a mozgáskultúra alapjainak lerakása. És ha e két tantárgy elsődleges szerepe valamiféle szocializáció, akkor nem biztos, hogy valóban másként, modernebbül, jobban kellene ezeket tanítani. Lehet, hogy a létjogosultságukat veszítenék el azzal, ha élvezni lehetne őket, ha felszabadultságra adnának lehetőséget. Focizni vagy érdekes problémákon gondolkodni az iskolán kívül, szabadidőben is szoktak a gyerekek, ahhoz nem feltétlenül kellene az iskolai keretek.

Nem vitás: baj, ha az iskola esetleg örökre elveszi az emberek kedvét a logikus gondolkodástól vagy a testmozgástól. De még mindig ez a kisebbik baj. Az ember eléggé robusztus lény, a legtöbben valahogy mégiscsak megtanulják örömeiket lelteni a testmozgás vagy a gondolkodás valamilyen formájában. Nem olyan fontos, hogy az éppen a matematika vagy a torna legyen, van sok más is. A nagyobbik baj az lenne, ha az iskola nem végezné el a fő feladatát: azt, hogy többé-kevésbé jól szocializált állampolgárokat neveljen. Ezért pont a matematika és a testnevelés az a két tantárgy, amelynek tananyaga, oktatási stílusa a leginkább hasonló a legkülönbözőbb országokban, és ezért bizonyult mindenütt e két tantárgy a legkevésbé alkalmasnak a reformokra.

Ehhez a pedagógiai funkcióhoz csatlakozhat a többi tanár is a maga módján, például úgy, hogy memoriter tanulnivalókat ad fel. Pszichológiai kísérletek hosszú sora mutatta ki, hogy a memória ugyanúgy csak nagyon korlátozottan fejleszhető, mint a matematikai képesség vagy a mozgáskultúra. Mindhárom fejleszhető valamennyire - és fejlesztendő is -, de a fejlesztés eredményeként az egyéni teljesítmények közötti különbségek nem csökkennek, hanem nőnek. Ezért fakad egy tőről Karinthy *Tanár úr kéremjének* három frusztráló iskolai alapélménye: a matek, a torna és a memoriter.

Mindhárom terület fejlesztésére vannak sokkal élvezetesebb módszerek is, mint az iskolákban szokásosak. De általában az ember azt él-vezi, ami amúgy is megy neki, miközben abban szorul a leginkább fejlesztésre, ami nem megy. Ez utóbbi területeken viszonylag csekély javulás is sokat számít, és ezt majdnem mindegy, milyen úton éri el. Ha egyszer más okokból szükség van kevésbé élvezetes, erősen frusztráló fejlesztési módszerekre is, akkor a legjobb, ha ezeket az ilyen területeken alkalmazzuk. Még mindig jobb, ha a matematikát utálják meg a diákok, mint ha az irodalmat vagy a biológiát - kivéve azt, aki épp a matekhoz tehetséges. Az ő szocializálásához megmarad a torna és a memoriter; senki sem lehet mindenben tehetséges.

Akik valamiben annyira jók, hogy kár lenne elvenni a kedvüket, azok számára ki lehet alakítani külön rezervátumokat (finomabban szólva: tagozatokat). Itt lehet más, élvezetesebb és hatékonyabb módszereket is alkalmazni, de közben az iskola alapvető szocializációs

funkcióit is érvényesíteni kell. Tiger Woods papája például úgy edzette a fiát, hogy időnként bokán rúgta vagy ráüvöltött pont akkor, amikor a legjobban koncentrált az ütésre. Ezek nélkül a gyűrődések nélkül aligha lett volna belőle a világ legjobb golfozója.

Ha én iskolaigazgató volnék, és lenne a tantestületben egy olyan matektanár, aki élvezetessé tudja tenni a matekórákat, akkor boldogan hagynám, hogy érvényesüljön, de felvinnék mondjuk egy olyan földrajztanárt, aki biztosítja a szükséges frusztrációmennyiséget - mondd el, fiam, szépen a nagy szibériai folyókat: Léna, Angara, Jenyiszej, Ob...

Mérő László

Magyar narancs, 2005 júl. 7.

SZ. MIKUS EDIT

A PEDAGÓGUS SZEMÉLYE A NEMI ÉLETRE NEVELÉSBEN

Hogy jön ez a felcím a témához? Egy ártatlan felvilágosító meséből, melyet hároméves kisfiam szexre vonatkozó kérdésére meséltem el, maximálisan kielégítendő akkori kíváncsiságát, mely a lényegre vonatkozott: hogyan is került a kisbaba a mama hasába.

A szemléltetéshez két darab vastag héjú narancs szükséges, az egyik végén van "kisnarancs" a másikén nincs. Meghámozzuk a narancsot úgy, hogy a héjban a "csumája" megmaradjon. Ez a héj a férfi, a "csuma" a pénisz. A gyümölcs hús a nő. Szemmel látható, hogy a "csuma" és a gyümölcshús összetartozó volt és egymásba illik. A "csuma" helye a hüvely, s ahogyan a kettőt összeteszem és kiveszem, magát a szexust szimbolizálja. (A héj a férfi óvó-védő szerepét is szemlélteti.) S hogy nem minden együttléből születik kisbaba, mi sem mutatja jobban, mint a két narancs, hiszen az egyiknek van kisnarancs, a másiknak pedig nincs...

Ilyen egyszerűen is elmagyarázható egy érdeklődő kisgyerekeknek a szexualitás mikéntje, ha valóban el akarjuk magyarázni, s ha nemcsak elodázni, elhallgatni a valódi választ. Előhozakodhatnánk a golyamesével is, de tartok tőle, hogy az óvodások is mosolyra fakadnának a naiv történeten.

IDEOLOGIAI GÁTAK

Minden korosztálynak elmagyarázható minden, mégsem tesszük, s ezért még mindig gyermekcipőben jár a nemi életre nevelés. Igaz azonban, hogy hagyományait sem teremtettük meg igazán. Mivel az ország kultúrája egy nagyon erős egyházi kultúrán alapszik, az oktatás hagyományait is elsősorban az ebben az oktatási anyagban a nemi életre nevelés nem, vagy csak igen-igen rosszul szerepelt (pl. Tóth Tihamér művei) A népi szexuális kultúra hagyományai jóval szókimondóbb és szélesebb körűek voltak, de a nép szülőitei az ez irányú nevelést egyáltalán nem tartották fontosnak, hiszen a gyerek megleshetett szüleit az egyszobás lakásban, ahol több generáció volt kénytelen együtt élni, vagy megfigyelhette a ház körüli állatok nemi életét. A parasztemberek nem is beszéltek szokásaikról, s dr. Vajda Máriának is csak a 70-es évek végén sikerült összegyűjteni a pikáns történeteket, melyek néhány hónapja meg is jelentek "Hol a világ közepe?" címmel. Tehát nemcsak az oktatás módjának, a szexuál pedagógiának és didaktikának nincs hagyománya, hanem a szexről történő beszédnek sem.

A másik kerékkötő a szocialista szellemiség egyik alapja, a közösségi lét és ennek helytelen felfogása volt. Mindannyian jól emlékszünk arra, amikor az ötvenes években csak az számított jó kádernek, akinek nem a családi és magán-, hanem a közösségi élete volt példás. Sőt, jó néhány marxista mű tagadja, hogy a társadalom alapja a család és az egyén volna. Sokkal inkább a csoportokra, közösségekre terelődött a hangsúly, s ez határozta meg a pedagógiát, az úttörőmozgalmat is.

A szexuális problémák alapvetően a magánélet problémái, de csak ekkor, ha ezt is rosszul értelmezzük. Hiszen ha egy közösség tagjainak nagy hányada magánéleti problémákkal küzd, gyengíti magát a közösséget is, sok gyenge közösség pedig aláássza a társadalmat. Tulajdonképpen ez következett be a nyolcvanas évekre, s éreztük szelét a hetvenes évek elején is. S egy olyan generációnak kell a családi életről, a kiegyensúlyozott magán és szexuális életről beszélni, akiknek szülei - és tanárai - elváltak, családjaik szétesetek, érzelmi kötődéseik gyengék.

ÉVTIZEDES LEMARADÁSOK

Vita folyt arról is, hogy vajon érződik-e a szexuális forradalom hatása hazánkban. Ha késik, mennyit késik? A szocialista társadalom hatalmas hullámtörőket épített, hogy a nyugatról jövő hatásokat felfogja, s csak akkor

lettünk mi is engedékenyebbek, amikor nyugaton már ez a hatás elcsitult, s a forradalomból gyenge utcai harc, reformszellő lett csupán. Az első szexuálpedagógiai tankönyv 1972-ben jelent meg Magyarországon (Szilágyi Vilmos: Bevezetés a szexuálpedagógiába. Tankönyvkiadó) jegyzetként. Nem akadt egyetlen tanárképző főiskola sem, aki bevette volna a tananyagába, ahol vizsgáztattak volna belőle, sőt néhány helyen megtiltották az olvasását is. Újságcikkek éles hangon támadták. A diákság viszont hónapok alatt elkapkodta, bestsellerként olvasta. Ugyanakkor történtek először kísérletek a családi életre nevelés bevezetésére az iskolákba és az akkor virágzó ifjúsági klubmozgalomba - sikertelenül.

Történt néhány kísérlet, de a társadalom, az iskolarendszer, a pedagógusok nem értek meg a téma befogadására és oktatására. A nyolcvanas évek hozták meg az új lendületet, konkrétan három könyv nyomán (I. Sz. Kon: Kultúra - szexológia; Lux Elvira: Szexuálpszichológia; Miskolczi Miklós: Színlelni boldog szeretőt). A művek óriási visszhangra találtak és rejtett erőket szabadítottak fel.

A könyvek sikerén felbuzdulva egymás után jelentek meg az újabb és újabb írások, s ennek segítettek az ifjúsági lapok levelező rovatai is. Meg merem kockáztatni azt is, hogy néha túllőttünk a célon, az egyre több remek könyv mellett megjelentek ellenszenvet kiváltó rossz munkák is, melyek teljesen egyértelműen csak az üzletet szolgálják.

MIT OKTASSUNK A GYEREKNEK ÉS HOGYAN

Mindent és jól, A szexualitásról nem lehetnek titkok. Minden felmerülő kérdésre maradéktalanul meg kell adni a választ, még hozzá az életkornak és érdeklődésnek megfelelően. Nem igaz, hogy ha a gyerek túlságosan sok információt kap, olyannyira felcsigázza szexuális érdeklődését, hogy azonnal igyekszik kipróbálni is. Ezt csak a szülők hiszik. A tapasztalat inkább az ellenkezője, a felvilágosított gyerekek okosabban kezdik előkészíteni szexuális életüket. (Az idő előtt teherbe esett lányok nem a túlzott felvilágosítás, hanem éppen annak hiánya miatt kerülnek kényelmetlen helyzetbe.)

A nemi életre nevelés alaptémái:

- Barátság, szerelem, gyermek és tinédzserszerelem. (A szerelmesek viselkedésének sajátosságai)
- A nemi érzés biológiai folyamata és az ezzel összefüggő pszichés érés (Fiúk és lányok összehasonlító elemzése, nem elkülönítve a nemeket egymástól! A szexuális kapcsolatban is ketten vannak!)
- A pszichoszexuális fejlődésről.
- A szexualitás fajfenntartó és örömszerző jellege. Szaporodás, fogamzás és fogamzásgátlás.
- Nemi higiénia (Egészség, sport, divat, a bőr).
- Menstruáció és pollúció (Eddig miért csak a menstruációról esett szó? A pollúció folyamatát a fiatalok általában nem ismerik.)
- Tabuk a szerelemben (Incesztus, testvérszerelem, homoszexuális veszélyeztetettség a kamaszkorban).
- A tinédzser szex sajátosságai, formái: csókolózás, maszturbáció, petting. Az erogén zónák felfedezése: a simogatások művészete.
- A szülők szerelme, a felnőttek szexualitása.
- Terhesség, terhesség megszakítás, szülés
- Ismerkedés, udvarlás, randevú.
- Felelős párválasztás gyermekkortól a felnőttkorig.
- A pornográfia. Pornófilmek értékelése.

TESTRE SZABOTT MÓDSZEREK A NEVELÉSBEN

A nevelés módszereinek két alapelve van: az egyik a mindent felülmúló őszinteség és nyitottság (az álszent a tinédzserek között azonnal megbukik!), valamint az ismeretanyag spirális építkezése. Azaz minden korosztálynak kell beszélni mindenről, de mindig a fejlettségi foknak megfelelő szinten, mindig egyre több információt közölve, míg 16-18 éves korára teljes felnőttként kezelve őt, ne legyenek homályos foltok az ismereteiben. Fontos, hogy ne tudományosan és tudományoskodó kifejezéseket alkalmazzunk, hanem a nyelvezet simuljon a hallgatóság nyelvezetéhez, ami természetesen nem jogosíthat fel senkit a trágárságra. Óvatosan kell kezelni a konzervatív nézeteket, amelyek sokszor azért hasznos is hozhatnak, s ugyanolyan óvatossággal kezelendő a túlzott lojalitás, amely természetesen a diákság köreiből jóval népszerűbb.

A pedagógia egyik jó és bevált módszere volt az ésszerű mintaállítás (nem a "bezzeg" szintjén), az ideálkép kialakítása, amiről - sajnos - manapság megfeledkeztünk. Kiemelten fontos a szemléltetés (s nem abban a formában, ahogy első olvasásra sokan gondolják...), hanem erkölcsösebb módon. Feltétlenül beszélni kell azokról a könyvekről, amelyek leginkább közkezen forognak, de sajnos ezeket maguk a pedagógusok sem ismerik. Alkalmazhatók a játékfilmek, videofilmek, diasorozatok, művészeti alkotások reprodukciói és erkölcsi normák értethetők meg akkor, ha kultúrtörténeti érdekességeket ismertetünk meg a tinédzserekkel. Régi jó pszichológiai módszer a rajzoltatás, a tesztelés (önismereti tesztekkel), a vita, s a röpdolgoztatás, fogalmazás készíttetése a szerelemtől, szexről.

És ki az, aki mindezt megvalósíthatja? Egy pszichológus? Valamelyik osztálybéli gyerek orvos anyukája vagy apukája? Szakképzett szexológus? A legjobb az, ha maga a pedagógus, s nem a biológia szakos kolléga, hanem az osztályfőnök teszi ezt. Lehet, hogy a pszichológus vagy az orvos több és pontosabb szakismerettel rendelkezik, de a pedagógus módszerének kell "testre szabott" lennie, s a téma feldolgozása a legkiválóbb

alkalom arra, hogy tanár és diák között meleg, intim, baráti légkör alakuljon ki még akkor is, ha mondjuk az osztályfőnök egyébként igen szigorú matematika tanár.

A PEDAGÓGUS SZEMÉLYE A NEVELÉSI FOLYAMATBAN

Ha minden ilyen egyszerű, mint az itt leírtakban, akkor miért nem megy ez nekünk mégsem? A siker egyik akadályja éppen a pedagógus személyében, személyiségében rejlik. Ha az idősödő - vagy korra való tekintet nélkül - konzervatív pedagógus maga is hártja a szexet, tanítani sem hajlandó, mondván: eddig is tudta mindenki, hogyan kell csinálni. Az egyik akadály tehát a hártó szemlélet. De ellenszenvesnek tarthatja a pedagógus a szex témát más okok miatt is:

1.) Ha túlságosan szemérmes, vagy a vallásossága akadályozza;

- vagy mondaná ugyan, de nem meri. Tudja, hogy ha belepirul, a tanulók "kicikizik". Esetleg kevesebbet olvasott a témáról, mint a diákjai, vagy nem ugyanazokat a könyveket olvasta el. Maga sem látott még pornót, ezért nem válaszolhat azokra a kérdésekre, melyek a pornófilmekre vonatkoznak, vagy onnan eredeztethetők.

2.) Ha a pedagógusnő hajadon, hiszen - joggal vagy jog nélkül - feltételezik, hogy a tanár nő megfelelő tapasztalati ismeretek nélkül beszél. Esetleg pontosan ezért kerüli a témát, vagy mást kér fel a feldolgozásra. Ezzel szemben a férfi pedagógus - s kiemelten a nőtlen férfi - véleménye sokszoros erősséggel számító, hiszen tőle "tisztességgel" elvárható hogy bőven gyűjtsön tapasztalatokat.

3.) Ha a pedagógus elvált. Olyan dolgokról kell beszélnie, amin - feltételezhetően - ő már elbukott. Biztos, hogy nehezebben tud tanácsokat adni a harmonikus kapcsolatok kialakítására, miközben neki sem sikerült. Az a diákokat nem érdekli, hogy kinek a hibájából. Az is rettentő kínos lehet, ha a diákok kikutatják - és bizony sokszor kikutatják! - hogy kinek van szeretője, esetleg milyen tanár nő férjét látták mással randevúzni... Ilyenkor különösen csökken a szavahihetőség.

Nem előny az sem, ha a pedagógus túlzott engedékenységgel próbálja megnyerni a diákokat, s nem nevelően tanít, hanem esetlegesen informál. Az ilyen pedagógus könnyen "jó fej" lehet a diákok között, de kárt okoz. Megengedhetetlennek tartom, amit nemrég egy szakközépiskola tanára mondott 15 éves diákjainak: "Éljetek nyugodtan szexuális életet! Lehetőleg az osztálytáraitokkal, mert az veszélytelenebb!"

De kevésbé tartható modern pedagógusnak az is, aki az úttörőtáborban a Kalmopirin mellett a legnagyobb adagban a Postinorral szerelkezett fel, mondván, a gyerekeknek úgylis leginkább erre lesz szükségük. A gyerekeket nem tablettákkal, hanem információkkal kell segíteni.

ÚJ TANÁR- DIÁK KAPCSOLAT

Változó a tanárok viszonya a diákok szexualitásához. Sokan csak zsörtölődnek, hogy "ezek már minden megengednek maguknak", s elfelejtik, hogy ennyi idős korukban ők sem gondolkoztak másodképpen, csak másképpen reagáltak, és sokszor ezek a fiatalok meg merik tenni azt, amiről két generációval előbb csak ábrándoztak. A kialakuló kapcsolatok nyíltabbak, s nem veszi körül a szemérmes hallgatás.

Uram bocsá' még az is előfordul, hogy a kapcsolatszegény, elvált vagy hajadon pedagógusnő "irigyli" a boldog szerelmet a diákjaitól.

A demokratikusabbá váló - de korántsem demokratikus - tanár-diák viszonyok sokszor hozzák kívánt és nem kívánt mellékhatásait is. A diák kevésbé tart tanáraitól, szüleitől, a felnőttektől általában, nem azért, mert születetten szemtelenebb, hanem mert a felnőttek eljátszották a tekintélyüket, rajtakaphatóan hazudtak, nyíltan gyűlölködtek stb.

Ma már a korkülönbség is egyre csökken tanár és diák között. Előfordul, hogy a fiatal tanár vagy tanár nő egyszerűen riválist lát a diákban, esetleg féltékeny rá. A kis korkülönbség a nyíltabb - és egyben szemtelenebb - megnyilvánulásoknak ad helyet, a nagy korkülönbség pedig generációs problémákat, normarendszer-különbségeket rejteget.

A diák normarendszere azonban nem saját magától fog kialakulni, hanem a felnőttek hatásaitól, s nagyon nagy arányban a pedagógustól. A pedagógus ugyanis a legfőbb modell minden tekintetben még akkor is, ha ez ellen az állás ellen a pedagógusok tiltakoznak.

